Ügyszám: ABI-462-9/2010/P

Tisztelt […]!

Hozzám írt beadványában azt kifogásolta, hogy a Tettye Forrásház Zrt., a Pécsi Vízmű Zrt. által jogosan kezelt adatait, 2009. október 5. napjától önkényes birtokbavétel útján jogosulatlanul kezeli.

Az ügyben írásban kerestem meg a Tettye Forrásház Zrt. (a továbbiakban: Társaság) részéről Winkler Tamást vezérigazgatót, valamint Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzati Hivatalától (a továbbiakban: Önkormányzat) dr. Páva Zsolt polgármestert. A megkeresésekben feltett kérdésekre […] ügyvéd válaszolt, mint a Társaság és az Önkormányzat jogi képviselője.

A Társaságtól a vizsgálat során az alábbiakról kértem tájékoztatást:

- A Pécsi Vízmű Zrt. által törvény alapján, jogosan kezelt adatok közül a Társaság milyen adatokat kezel?

- Hogyan jutottak hozzá ezekhez az adatokhoz?

- Milyen célból és milyen jogszabályi rendelkezésre hivatkozva kezelik az adatokat?

- A személyes adatok kezelésére irányulóan az érintettek milyen tájékoztatást kaptak? A fogyasztókat a Társaság milyen módon tájékoztatta az adatkezelő személyének változásáról?

- Az adatkezeléshez az érintettek hozzájárulását kérik-e, amennyiben különleges adat kezelésre kerül sor, írásban történik-e hozzájárulás?

- Az adatokat milyen módon tárolják, elektronikus vagy papír alapon?

- Továbbítják-e valakinek az adatokat?

- A „Pécs lakosságának fogyasztói szokásai” elnevezésű kérdőívben a fogyasztók számos személyes adatát kérik el. Milyen célból gyűjtik ilyen módon a fogyasztók adatait?

- A kérdőív vonatkozásában a személyes adatok kezelésére irányulóan az érintettek milyen tájékoztatást kaptak? Az érintettekkel közlik-e, hogy az adatfelvétel önkéntes vagy kötelező?

- Az adatokat milyen módon tárolják, elektronikus vagy papír alapon? Készítenek-e a kérdőívben szereplő személyes adatokból adatbázist? Kik férhetnek hozzá ezekhez az adatokhoz?

- Továbbítják-e valakinek az adatokat?

Az Önkormányzattól a vizsgálat során az alábbiakról kértem tájékoztatást:

- Az Önkormányzat és a Társaság között megkötött szolgáltatási szerződés tartalmaz-e valamilyen rendelkezést a Pécsi Vízmű Zrt. adatbázisában található fogyasztói adatok átadásáról?

- Az Önkormányzat továbbított-e adatokat a Társaságnak? Amennyiben igen, milyen jogszabályi rendelkezés alapján?

- Az Önkormányzat szerint az Önkormányzat nem kezelt és nem kezel fogyasztói adatokat. A Társaság vezérigazgatója ugyanakkor Dr. Kamarás Juditnak, a Pécsi Vízmű Zrt.

adatvédelmi felelősének azt az írásbeli tájékoztatást adta, hogy a fogyasztói adatokat az Önkormányzatától, mint az „adatok tulajdonosától” vették át. Az előzőek alapján a Társaság fogyasztói adatokat tartalmazó adatbázisa honnan származik?

A fenti kérdésekre kapott válaszok alapján a vizsgálat lezárására vonatkozóan az ügyben kialakított és megküldött állásfoglalásom a következő:

Megkeresésemben feltett arra a kérdésre, hogy a Társaság fogyasztói adatokat tartalmazó adatbázisa honnan származik, az ügyvéd tájékoztatása szerint az Önkormányzat rendelkezésére áll egy, az Önkormányzat által kivethető helyi adóra vonatkozó, elektronikus úton tárolt adatbázis, amelyben megtalálhatóak az adóalanyok nevei és lakcímei. Az Önkormányzat ezt az adatbázist bocsátotta a Társaság rendelkezésére azzal, hogy a Társaság az adatokat kizárólag az ivóvíz szolgáltatással és szennyvízelvezetéssel kapcsolatban használhatja fel abból a célból, hogy a kötelezően ellátandó önkormányzati közfeladatok megfelelően biztosítva legyenek a városban. Az átadott adatbázis tekintettel arra, hogy eredetileg nem a víziközmű szolgáltatással összefüggésben jött létre, az ügyvéd állítása szerint nem volt 100%-osan pontos, ezért a Társaság reprezentatív közvélemény kutatást végzett Pécsett, amelynek célja egyrészről az átlagfogyasztási adatokról való információszerzés, másrészről a fogyasztói személyes adatok pontosítása volt. Ebből az adatbázisból, valamint az Önkormányzattól átvett elektronikus adatbázisból informatikai úton, matematikai algoritmusok segítségével létrehoztak egy, a Társaság által használható adatbázist, mely ugyancsak az ügyvéd állítása szerinte szintén nem 100%-os pontosságú, ezért ezt azóta a fogyasztók által visszaküldött szolgáltatási szerződésekben szereplő pontosított adatok felhasználásával folyamatosan korrigálják.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (továbbiakban: Avtv.) 2. § 1. pontja értelmében személyes adat bármely meghatározott (azonosított vagy azonosítható) természetes személlyel (a továbbiakban: érintett) kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés. A személyes adat az adatkezelés során mindaddig megőrzi e minőségét, amíg kapcsolata az érintettel helyreállítható. A személy különösen akkor tekinthető azonosíthatónak, ha őt - közvetlenül vagy közvetve - név, azonosító jel, illetőleg egy vagy több, fizikai, fiziológiai, mentális, gazdasági, kulturális vagy szociális azonosságára jellemző tényező alapján azonosítani lehet.

Az Avtv. 2. § 9. pontja értelmében adatkezelés az alkalmazott eljárástól függetlenül az adatokon végzett bármely művelet vagy a műveletek összessége, így például gyűjtése, felvétele, rögzítése, rendszerezése, tárolása, megváltoztatása, felhasználása, továbbítása, nyilvánosságra hozatala, összehangolása vagy összekapcsolása, zárolása, törlése és megsemmisítése, valamint az adatok további felhasználásának megakadályozása. Adatkezelésnek számít a fénykép-, hang- vagy képfelvétel készítése, valamint a személy azonosítására alkalmas fizikai jellemzők (pl. ujj- vagy tenyérnyomat, DNS-minta, íriszkép) rögzítése is.

A fogyasztói adatok kezelésének vonatkozásában a helyi önkormányzatról szóló 1990. évi LXV. törvény 8. § (4) bekezdését, valamint a vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény 4. § (1) bekezdés b) pontját a személyes adatok kezelésére megfelelő jogalapnak tartom.

Az adatkezelés jogalapjának meglétén túl azonban, vizsgálni szükséges a célhoz kötött adatkezelés elvének érvényesülését is. Az Avtv. 5. §-a értelmében személyes adatot kezelni csak meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében lehet. Az adatkezelésnek minden szakaszában meg kell felelnie e célnak. Csak olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen, a cél elérésére alkalmas, csak a cél megvalósulásához szükséges mértékben és ideig.

Válaszlevelek szerint a fogyasztók személyes adatainak egy részét az Önkormányzat által kivethető helyi adóra vonatkozó, elektronikus formában tárolt adatbázisból szerezték. A helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény (a továbbiakban: Htv.) felhatalmazása és rendelkezései szerint a települési önkormányzat képviselő-testülete rendelettel helyi adókat vezethet be az

illetékességi területén. A Htv. meghatározza a helyi adók alanyainak, tárgyainak és a bevezethető adónemeknek a lehetséges körét. Az adóalanyok adataikat az önkormányzat által bevezetett helyi adó megállapításához szolgáltatták. Az önkormányzat pedig csak a helyi adók beszedése céljából kezeli a különböző típusú helyi adók adóalanyainak adatait.

Az információs önrendelkezési jog gyakorlásának feltétele és egyben legfontosabb garanciája a célhoz kötöttség. Ez azt jelenti, hogy személyes adatot feldolgozni csak pontosan meghatározott és jogszerű célból szabad. Az adatfeldolgozásnak minden szakaszában meg kell felelnie a bejelentett és közhitelűen rögzített célnak. Az adatfeldolgozás célját úgy kell az érintettel közölni, hogy az megítélhesse az adatfeldolgozás hatását jogaira, és megalapozottan dönthessen az adat kiadásáról; továbbá, hogy a céltól eltérő felhasználás esetén élhessen jogaival. A célhoz kötöttség elvéből következik, hogy a meghatározott cél nélküli, „készletre", előre nem meghatározott jövőbeni felhasználásra való adatgyűjtés és tárolás alkotmányellenes.

A személyes adatok védelméhez való jog tartalmát az Alkotmánybíróság, elvi jelentőségűnek tekintett, 15/1991. (IV. 13.) AB határozatában bontotta ki, melyben nem hagyományos védelmi jogként értelmezte azt, hanem – annak aktív oldalát is figyelembe véve – információs önrendelkezési jogként. Az Alkotmánybíróság szerint e jog tartalma az, hogy mindenki maga rendelkezik személyes adatainak feltárásáról és felhasználásáról. Személyes adatot felvenni és felhasználni tehát általában csakis az érintett beleegyezésével szabad, mindenki számára követhetővé és ellenőrizhetővé kell tenni az adatfeldolgozás egész útját, vagyis mindenkinek joga van tudni, ki, hol, mikor, milyen célra használja fel az ő személyes adatát. Kivételesen törvény elrendelheti személyes adat kötelező kiszolgáltatását, és előírhatja a felhasználás módját is. Az ilyen törvény korlátozza az információs önrendelkezés alapvető jogát, és akkor alkotmányos, ha megfelel az Alkotmány 8. §-ában megkövetelt feltételeknek.
A fentiek alapján megállapítom, hogy az Önkormányzatnak az a gyakorlata, hogy a helyi adókra vonatkozó adatbázisból személyes adatokat adott át a Társaság részére, jogszerűtlen. A helyi adók adóalanyainak adatait tartalmazó adatbázis eredeti célja a Htv. felhatalmazása alapján a helyi adók beszedése, ettől eltérő célból jogellenes az adatbázisban szereplő adatok kezelése. Ahogy azt az ügyvéd a levelében írta, az átadott adatbázis eredetileg nem a víziközmű szolgáltatással összefüggésben jött létre. A célhoz kötöttség elvének az adatkezelés minden szakaszában maradéktalanul érvényesülnie kell.
A reprezentatív közvélemény-kutatás, amelynek célja levele szerint egyrészről az átlagfogyasztási adatokról történő információszerzés, másrészről a fogyasztói személyes adatok pontosítása volt több ponton sem felel meg az Avtv. rendelkezéseinek. Az ívóvízellátást és/vagy szennyvízelvezetést igénybevevő fogyasztók nyilvántartását, csak a szolgáltatási szerződés kitöltése útján tartom jogszerűnek. A „Pécs lakosságának fogyasztói szokásai" elnevezésű kérdőív kitöltésével megadott személyes adatoknak a fogyasztói adatbázisban való felhasználása több szempontból is aggályos. A kérdőív esetében az adatkezelésnek nincs törvényes jogalapja. A fogyasztói hozzájárulás pedig szintén nem ad lehetőséget az adatkezelésre, mert a kérdőív nem tartalmazza a megfelelő tájékoztatást arról, hogy a megadott adatokat ki, hol, mikor, milyen célra használja fel.

Továbbá az ismertetett adatkezelésben érvényesülnie kell az adatok minősége elvének is, melyet az Avtv. 7. § (1) bekezdése ismertet, amelynek értelmében a kezelt személyes adatok felvételének és kezelésének tisztességesnek és törvényesnek, pontosnak, teljesnek, és ha szükséges időszerűnek kell lennie. A válaszlevélben írtak alapján aggályosnak találom, és kétségbe vonom, hogy az előbb idézett Avtv. 7. §-ában foglaltak érvényesülnének. Különböző forrásokból gyűjtöttek adatokat, amelyek közül levele alapján egyik forrás sem volt teljesen pontos. Ahhoz, hogy a Társaság az Avtv. rendelkezéseinek megfelelő fogyasztói adatbázist hozzon létre, egységes, megbízható és hiteles, a fogyasztóktól közvetlenül bekért adatokból álló adatbázissal kell, hogy rendelkezzen.

A fentiekre tekintettel az Avtv. 25. §-ának (2) bekezdése alapján felszólítottam az ügyvédet, hogy megbízójánál, Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzatánál kezdeményezze nyilvántartásaik adatkezelési gyakorlatának állásfoglalásom szerinti módosítását, azaz a személyes adatokat tartalmazó nyilvántartások esetében a célhoz kötöttség elvének maradéktalan betartását, a Tettye Forrásház Zrt. megbízója vonatkozásában pedig a fogyasztói adatbázisuknak az Avtv. 7. §-ában foglalt adatok minősége rendelkezéseinek

megfelelő kialakítását, és hívja fel figyelmüket arra, hogy a fogyasztói adatok kezelése csak megfelelő törvény vagy önkormányzati rendelet alapján vagy az érintett hozzájárulása esetében jogszerű. A közvélemény-kutatás útján megszerzett fogyasztói adatok érintettjeit megfelelően tájékoztassák az adatkezelés céljáról.

[…] ügyvéd tájékoztatása szerint az Önkormányzat elfogadva az állásfoglalásomban foglaltakat, a jövőben törekedni fog arra, hogy akár a helyi adók beszedése céljából általa kezelt adatbázisokban szereplő, akár az általa más célból nyilvántartott személyes adatok tekintetében maradéktalanul betartsa az adatkezelés célhoz kötöttségének elvét. Ennek érdekében a jövőben a hivatali szervezeten belül részletes, jogi szakvélemény beszerzését is magába foglaló előzetes vizsgálat lefolytatására kerül sor minden olyan esetben, amikor felmerül az Önkormányzat által nyilvántartott, személyes adatokat is tartalmazó adatbázisból származó adatok szokásostól eltérő felhasználásának szükségessége.

A Társaság adatkezelésével összefüggésben a vezérigazgató szóban arról tájékoztatta az ügyvédet, hogy az Önkormányzattól az adatvédelmi biztos által kifogásolt módon átvett elektronikus úton tárolt adatbázist, valamint a pécsi lakossági fogyasztók által kitöltött, papír alapon tárolt kérdőíveket időközben megsemmisítették. Azokra ugyanis, a fogyasztóknak kiküldött és a Társaságnak visszaküldött szolgáltatási szerződésekbe a fogyasztók által beírt, kifejezetten az ivóvízszolgáltatás és a szennyvízelvezetés szolgáltatás igénybe vétele céljából megadott adatok időközbeni feldolgozása következtében a továbbiakban már nem volt szükség.

Az ügyvéd tájékoztatása szerint a Társaság az állásfoglalásomban foglalt megállapításoknak a jövőben maradéktalanul eleget kíván tenni, és tartózkodni fog az Avtv. 7. §. (1) bekezdésében foglaltakkal ellentétes adatkezelési gyakorlattól.

Az ügyvéd kiemelte, hogy a fent leírt módon immár megszüntetett, általam kifogásolt adatkezelési tevékenységre kizárólag azért került sor, hogy Pécs városának közműves ivóvíz ellátása és szennyvíz elvezetése a tavaly októberi, nem szokványos körülmények között lezajlott szolgáltató váltás ellenére is zavartalan legyen, hogy elkerülhető legyen az esetleges kései számlakiküldésből adódó, a fogyasztók egy részének adott esetben jelentős pénzügyi nehézséget okozó tartozás felhalmozódás.

Beadványa szerint a Társaság jogalap nélkül kezeli a munkavállalók adatait. Az ügyvéd tájékoztatása szerint a Társaság a munkavállalók adatait a Munka törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény (a továbbiakban: Mt.) 85/A-85/B. §-ai alapján, a munkáltatói jogutódlás szabályai alapján, illetve az Mt. 76. § (6) bekezdése alapján kezeli. A hivatkozott jogszabályi források megfelelő alapot adnak a munkavállalók személyes adatainak kezelésére.

A fentiek alapján megállapítom, hogy a Társaságnak és az Önkormányzatnak, a fogyasztók, valamint a munkavállalók személyes adatait érintő adatkezelési gyakorlata megfelel az Avtv.-ben előírt rendelkezéseknek.

Budapest, 2010. november 30.

Üdvözlettel:

Dr. Jóri András